gemeente tytsjerksteradiel

De gemeenteraad Tytsjerksteradiel

Burgum, 15 december 2020

ons kenmerk	:	S2020-27415
dossier	:	Z2020-10434
behandeld door	:	Nelly Brouwer
telefoonnummer	:	14 0511
uw brief van	:	
uw kenmerk	:	
onderwerp	:	**Evaluatie samenwerking GR SDF**

Geachte raad,

Bijgaand bieden wij u aan het evaluatierapport over de samenwerking binnen de GR Sociaal Domein Fryslân (SDF). Deze evaluatie is uitgevoerd door Rijnconsult. Over dit proces bent u reeds eerder geïnformeerd, onder meer via onze memo van 9 juni jl. en tijdens de informatiebijeenkomst van 24 september jl. In deze begeleidende brief geven wij u achtergrondinformatie over het evaluatietraject, aanpalende ontwikkelingen en het vervolgproces.

1. Aanleiding en totstandkomingsproces
In november 2019 is gestart met het evaluatietraject van de centrumregeling SDF. Het gemeentesecretarissenoverleg SDF heeft hiervoor als stuurgroep een begeleidingsgroep geformeerd. De begeleidingsgroep is sinds februari 2020 ingesteld voor het realiseren van een goede ordentelijke evaluatie die antwoord geeft op de vraag hoe we de onderlinge samenwerking kunnen verstevigen. In het algemeen hebben we voor de volgende centrale vraag als leidraad gehouden voor de evaluatie:

1. *Heeft de samenwerking sinds de herziening bereikt wat de Friese gemeenten vooraf met deze samenwerkingsvorm hebben beoogd?*
   a. Welke successen hebben we met elkaar mogen delen?
   b. Welke knelpunten ervaren we?
2. *Welke opvattingen bestaan er bij de Friese gemeenten over omvang, de inhoud en de doelstellingen van de toekomstige samenwerking in het sociaal domein? Welke borging past hierbij en in welke uitvoeringsstructuur?*

Marcella Rijkschroeff en Dio Simmelink (Rijnconsult) zijn als extern procesbegeleiders aangewezen. Zij hebben na de eerste fase (de verkenningsfase) de centrale vraagstelling aangescherpt. De vraagstelling luidt nu als volgt:

"Mei niget eagje ik it lânskip oer: dit is it gea fan fearten, puollen, reiden, fan bûnt strewelleguod en wâldske greiden; hjir is gjin nee te keap yn 'e natoer"

'In hoeverre voldoet de huidige centrumregeling aan wat er met de samenwerking beoogd wordt?'

Een doorvertaling naar deelvragen leverde de volgende vraagstelling op:

1. *Wat is het overkoepelende doel van SDF en welke activiteiten horen daar wel bij en welke horen daar niet bij?*
2. *In welke mate zien de ketenpartners de huidige vorm van de governance als passend?*
3. *Hoe beïnvloedt de communicatie het Opdrachtgever- en Opdrachtnemerschap?*
4. *Welke onderwerpen zijn van belang voor een stabiele samenwerking in SDF verband?*

Deze aanscherping is gecommuniceerd met de portefeuillehouders en uiteindelijk ook informerend naar de gemeenteraad gestuurd. Ook is een tweede nieuwsbrief uitgebracht waarin het college de raad informeerde over de stand van zaken. Besloten is dat in de tweede fase van het onderzoek ook de raden hun input konden leveren. Elf raden hebben daar gebruik van gemaakt via de Raadstour.

In de bijgevoegde rapportage treft u het antwoord op deze aangescherpte vraagstelling aan. Het college constateert dat de beantwoording in de rapportage voldoet aan de vraagstelling zoals deze door het secretarissenoverleg is vastgesteld. Daarmee is het rapport beslisrijp om door te geleiden voor het vervolg.

2. Beknopte uitkomsten van het evaluatietraject en reactie van het college

Uit de geformuleerde analyse blijkt dat de governance structuur, de reikwijdte van de samenwerking en scope van de hulp en ondersteuning op centraal niveau belangrijke thema's zijn. RijnConsult komt, gezien de opbrengsten uit de analyse en de beantwoording van de onderzoeksvragen, tot de volgende adviezen met betrekking tot de werking van de centrumregeling Sociaal Domein in Friesland:

- Behoud van het centrumgemeentemodel in de huidige vorm, waarbij enkele aanpassingen in de afspraken worden gedaan, zoals hierna volgt.
- Herijking van de scope van de centrumgemeenteregeling, waarbij de domeinen waarop wordt samengewerkt worden heroverwogen, de gezamenlijke doelstelling nader wordt bepaald, welke type organisatie SDF dient te zijn, een nadere invulling van de werkzaamheden "beleidsvoorbereiding" wordt gegeven, en een scherpe opdracht aan SDF wordt geformuleerd en gemonitord in het gemeentesecretarissenoverleg.
- Duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden van de verschillende gremia in het samenwerkingsverband, waarbij met name aandacht wordt gegeven voor het college van B&W van de centrumgemeente Leeuwarden, het portefeuillehoudersoverleg, de agendacommissie, het secretarissenoverleg en een nieuw overleg van hoofden Sociaal Domein.
- De zodanige inrichting van de overlegstructuren en informatiestromen dat een rolvaste invulling daarvan en duurzame relaties binnen de samenwerking worden ondersteund.
- Versterking van het collectief geheugen over het samenwerkingsverband SDF.

Het college herkent de in het rapport gedane uitspraken. We zien net als RijnConsult een goede basis voor een verdere samenwerking, maar erkennen dat er binnen de samenwerking nog wel het één en ander te verbeteren valt. Dat doet echter niets af aan de successen die we de afgelopen jaren hebben mogen vieren, zoals de Taskforce Jeugdzorg en de verstevigde gezamenlijke uitvoering op Beschermd

Wonen. Uit de reactie van de verschillende raden is duidelijk geworden dat er grote behoefte is aan meer grip op de verantwoording en een nauwere betrokkenheid van SDF tot de raden van de gastgemeenten. Deze aandachtspunten zullen worden meegenomen in de wijze waarop de governance verder zal worden aangepast. Daarmee vergroten we de stabiliteit van de samenwerking en kan deze ook afdoende inspelen op actuele ontwikkelingen.

3. Aandachtspunten bij het vervolg
Dit evaluatietraject staat niet op zichzelf en heeft raakvlakken met enkele andere parallelle trajecten die over en weer van invloed zijn op de uitkomsten van die respectievelijke trajecten. We noemen hieronder de belangrijkste. Deze kunnen worden betrokken bij het formuleren van richtinggevende uitspraken.

a. Kamerbrief inzake zorg voor Jeugd
In het voorjaar hebben Minister De Jonge en Minister Dekker de uitgangspunten en eisen die het Rijk stelt aan regionale samenwerking in de Jeugdzorg naar buiten gebracht met de Kamerbrief van 20 maart 2020 (kenmerk 1663105-203241-J met als titel Perspectief voor Jeugd). Een en ander wordt wettelijk vastgelegd waarbij deze verplichtingen per 1 januari 2021 in zullen gaan. De Ministers eisen dat er een Regionale Agenda Zorg voor Jeugd komt. Deze agenda beslaat, naast het benoemen van de regionale opgave en een stappenplan voor de transformatie van de Jeugdzorg, ook de organisatie van de inkoop van Jeugdzorg en het eenduidig organiseren van het hulpaanbod voor jeugdigen. De scope van de samenwerking is eveneens onderdeel hiervan. De tweede eis is een regionale samenwerkingsvorm conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR). Het ontbreken of disfunctioneren van deze samenwerkingsvorm kan leiden tot ingrepen van de Ministers. Wettelijk wordt verankerd welke vormen van Jeugdzorg een regionale samenwerking vragen en welke minimale eisen aan die samenwerking worden gesteld. De huidige samenwerking van de Friese gemeenten in de vorm van een centrum-regeling kan worden gezien als de invulling van de eis die het Rijk stelt.

b. Inkoopproces Specialistische Jeugdzorg
Op dit moment loopt een traject om te komen tot nieuwe contractuele afspraken omtrent de uitvoering van de Specialistische Jeugdzorg door jeugdzorgaanbieders. Voorafgaand aan deze inkoop is een uitgebreid traject geweest en nog steeds gaande. Dit begon met het onderzoek van KPMG over de stijgende kosten in de Jeugdzorg in Fryslân, wat resulteerde in een Taskforce Jeugd die de aanbevelingen ter hand heeft genomen. De uitwerkingen hiervan komen terug in nieuwe contractuele afspraken met jeugdzorgaanbieders, maar ook in administratieve afspraken tussen gemeenten en SDF over de onderlinge verhoudingen om beter op het jeugdzorgdomein te kunnen sturen, zowel financieel als inhoudelijk. De nieuwe contracten zullen per 1 januari 2022 ingaan. Dit is tevens de datum waarop we beogen de huidige samenwerking te versterken. Dit inkoopproces vraagt dus tot op zekere hoogte wel een herbevestiging van de scope van de samenwerking en daarbij behorende taken als uitkomst van deze evaluatie. Daarnaast is inmiddels tevens gestart om tot een gezamenlijke visie op de Jeugdzorg te komen, zoals dat ook op grond van de hierboven genoemde Kamerbrief (Regionale Agenda) geëist wordt.

c. Regionaal Plan Beschermd Wonen
Het Rijk en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben in 2015 afgesproken dat de taak van beschermd wonen (BW) en maatschappelijke opvang (MO) uiteindelijk een taak van alle gemeenten moet worden, in plaats van een taak van alleen de centrumgemeenten. Alle gemeenten zijn daarom gevraagd in 2017 een visie

op de maatschappelijke opvang en beschermd wonen te ontwikkelen, zgn. Regionaal Plan. In dit najaar is een conceptplan vastgesteld en aangeboden aan het Rijk. De nieuwe wettelijke kaders omtrent samenwerking op het terrein van BW en MO zullen mogelijk onderdeel worden van de vervolgafspraken van de samenwerking binnen SDF. Op dit moment is lastig in te schatten hoe deze afspraken eruit komen te zien. Dat is afhankelijk van hoe het in de wet wordt beschreven. Duidelijk is wel dat deze wettelijke uitwerking en verankering ervan in een definitief Regionaal Plan Beschermd Wonen samenhangt met de scope van de samenwerking. Die duidelijkheid wordt eind 2020/begin 2021 verwacht.

d. Bijzondere aandacht voor het Regionaal Werkbedrijf
Het regionaal werkbedrijf Fryslan Werkt! is geen onderdeel geweest van deze evaluatie, maar is wel onderdeel van de huidige centrumgemeenteregeling. Onder de huidige centrumregeling wordt reeds gewerkt middels een eigen algemeen bestuur (AB), dagelijks bestuur (DB), Kernteam en regiostructuur. Hierin vinden periodiek ook eigen evaluaties plaats. Desalniettemin zal in dit evaluatietraject de principiële uitspraak moeten worden gedaan in hoeverre het Regionaal Werkbedrijf en de intergemeentelijke samenwerking in het kader van de Arbeidsmarkt-regio Fryslân onderdeel behoort te zijn van de huidige centrumgemeenteregeling.
De taken en activiteiten in dit kader lijken een fundamenteel ander karakter te hebben en gelet op de eigen governance-structuur die hieruit is gegroeid, lijkt er voldoende aanleiding om deze samenwerking eigenstandig verder te laten gaan. De verkenningen die hier eind 2019 binnen het Regionaal Werkbedrijf naar zijn gedaan, bieden daar ook draagvlak voor. Parallel aan de aanpassingen van de huidige regeling met betrekking tot de samenwerking binnen Jeugdzorg en Beschermd Wonen, kan een eigen samenwerkingsstructuur worden opgebouwd voor de taken in het kader van de arbeidsmarktregio. Als conform het advies van het evaluatierapport wordt besloten, zal hiertoe een voorstel worden gedaan.

4. Betrokkenheid van de gemeenteraad
De Friese gemeenten hebben overeengestemd om in dit stadium enkele richtinggevende uitspraken met elkaar te formuleren die als basis dienen voor verdere uitwerking van de conclusies en aanbevelingen. Om de richtinggevende uitspraken verder te concretiseren naar werkbare afspraken en processen, is het nodig dat alle gemeenten de richtinggevende uitspraken ook omarmen en als stip op de horizon beschouwen. Bovendien is de tijd te kort om in dit najaar tot een concreet voorstel te komen voor een, zoals het evaluatieadvies voorstelt, aangepaste centrumgemeenteregeling waarin in concreto de aanpassingen worden voorgesteld (zie vervolgproces voor meer). Dat is pas mogelijk nadat alle gemeentes overeenstemming hebben op hoe we een vervolg wensen te geven aan (een uitwerking van) deze rapportage. De inrichting van een vervolgproces is er daarom op gericht om alle deelnemende gemeenten in de eerste plaats voor 1 maart 2021 een aantal richtinggevende uitspraken te laten doen, waarmee in het eerste half jaar van 2021 enkele concrete stappen kunnen worden gezet naar verdere vervolmaking en uitwerking van de samenwerking.

Voor de eerste bestuurlijke consultatie lijkt het van belang om in ieder geval op te halen dat we de huidige centrumgemeenteregeling en het centrumgemeentemodel behouden als basis voor de samenwerking tussen Friese gemeenten in het Sociaal Domein. Tevens lijkt het van belang dat we voor de vervolgfase de opdracht benoemen om binnen het huidige centrumgemeentemodel:

- De scope en doelstelling van de centrumgemeenteregeling en het mandaat van SDF daarbinnen te herijken en opnieuw te beschrijven,

waarbij eveneens aandacht is door iedere deelnemende gemeente voor draagvlak bij de respectievelijke gemeenteraad;
- Een goede rolbeschrijving van alle actoren in het samenwerkingsverband (het college van B&W van de centrumgemeente Leeuwarden, het portefeuillehoudersoverleg, het secretarissenoverleg, de ambtelijke overleggen etc.) op te stellen, die wordt verankerd in een Huishoudelijk Reglement SDF.

Met deze brief informeren we u dat we als college besloten hebben om de hier genoemde richtinggevende uitspraken vast te stellen als kader voor het vervolgproces. We bieden u daarbij het evaluatierapport als onderlegger aan zodat u kennis kan nemen van hetgeen is geconstateerd.

5. Vervolgproces
Hieronder schetsen we kort welk vervolgproces het evaluatietraject ingaat. We gaan hierbij eerst in op de vraag welke rol de in de centrumgemeenteregeling genoemde deadline voor het evaluatietraject in dit vervolg zal innemen.

Deadline evaluatie van de huidige centrumgemeenteregeling
In de centrumregeling staat dat besluitvorming moet plaatsvinden voor 31 december 2020 (en niet pas in 2021) wanneer naar aanleiding van de evaluatie in 2020 wezenlijke wijzigingen worden voorgesteld in het takenpakket van SDF, wat betreft het vrijwillige deel van de Friese samenwerking (bv. inkoop Jeugd, contractmanagement Jeugd). Deze datum vindt zijn oorsprong in de redelijke termijn die alle deelnemers (gemeenten en centrumgemeente) moeten hebben om eventuele wijzigingen in de afspraken te kunnen implementeren. Datgene wat redelijk is, wordt bepaald door alle deelnemers gezamenlijk. De datum in deze regeling kent vooral een zelfbindend karakter en heeft geen derden-werking buiten de gemeenten. Deze datum heeft geen impact naar zorgaanbieders en inwoners.

Gezien de zorgvuldigheid waarmee gemeenten dit traject in willen gaan en het verloop van deze evaluatie, is het onmogelijk dat op 1 januari 2021 onomstotelijk duidelijk is hoe de regeling zal moeten worden aangepast en daarover formele besluitvorming kan plaatsvinden. De Friese gemeenten hebben aangegeven dat deze deadline nu niet als zeer hard moet worden beschouwd. We hebben liever een deugdelijk zorgvuldig evaluatieproces, dan een snelle evaluatie die tot (meer) onvrede kan leiden. Met dat als uitgangspunt, komen we tot de conclusie dat deze datum niet behaald zal worden en dat hier verder ook geen consequenties aan worden verbonden.

Vervolgtraject
Nadat alle Friese gemeenten, inclusief colleges en raden, de richtinggevende uitspraken met elkaar hebben geformuleerd, start een nieuwe fase. In het eerste half jaar van 2021 worden de richtinggevende kaders uitgewerkt naar aanpassingen in de afspraken en werkwijzen per 2022. We verwachten u – net als alle deelnemende gemeenten, colleges en raden – definitieve voorstellen te kunnen aanbieden om de centrumgemeenteregeling aan te passen en uitwerking van de aanvullende documenten die de samenwerking verder moeten versterken. De opdracht om hiertoe te komen is bij het gemeentesecretarissenoverleg SDF neergelegd die daarvoor een werkgroep hebben ingericht. Zij zullen met alle betrokkenen uit de diverse lagen van de samenwerking (gastgemeenten, centrumgemeente en SDF) komen tot een voorstel. Voor de zomer van 2021 verwachten we u dus een concreet voorstel voor een hernieuwde regeling aan te kunnen bieden waarvoor u ons toestemming kunt verlenen

tot het treffen van deze hernieuwde regeling (vgl. artikel 1 Wet Gemeenschappelijke Regelingen).

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,

de secretaris/directeur,	de burgemeester,
H.M. van Gils	drs L.J. Gebben

bijlagen: Rijnconsult: *Rapportage Evaluatietraject Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân* (oktober 2020)